

Proaten

n verhoal ien t Grunnegers deur Be Kuipers

n Sombere dag ien junimoand. t Zit haildaal dicht mit wolken en t miggelt n beetje. Ales is soeterg en nat. t Wil mor nait zummern en t is nou aal om langste dag. Volgens mie hebben wie nog mor twij lutje weken mooi weer had dit joar. Ik bedoul, zunschienweer en temperatuur boven twinneg groaden. Veur de rest was t aingoaal kold en nat en voak ook n dikke bos wiend ter bie. Mit as toppunt n zundag ien maai. Dou was t tien groaden en op buienradar zaag ik dat t ien Enschede alderdeegs aacht groaden was, n record! Dikke winterjas kin nog aan ien boeten, alewel mien vraauw zegt dat t gain kiek geliek is. Mor ik loat mie nait verrekken.

n Smaal asfaltpad, omtrent n meter braid, lopt van t aine dörp noar aander mit aan ain kaant knötwilgen der bielaangs. Rechts van t pad ligt gruinlaand mit n koppeltje broene schoapen der ien. Schoapen stoan te vreten of kieken gewoon wat ien wereld om. Gainain schoap dij mekkert of blèrt. Joa, schoapen kinnen ook lewaai moaken. As t tegen vaaier, vief uur lopt, snommirregs, doun ze niks aans blèren, net zo laank tot schoapeboer ze biks te vreten geeft.

Aan linkerkaant van t pad liggen akkers van toenbaauw netjes ien t gelid. Akker noast akker mit smale poadjes der tussen. Ondanks t minne weer, stoan veul akkers der opvalend goud bie. Eerappels bennen hoast kloar, eerbeien aal rood en spinoazie en andivie kin aal eten worden. Der komt regen genug en blikboar is t ook waarm genug. Mor mien sperziebonen doun niks van t joar. Hier en doar komt mor ain op. Te nat? Of toch te kold? Ik zol ook nait geern zo ien kolle grond liggen willen as ik n boon was. Mor meschain hebben kraaien der ook wel bie zeten en heb ik ze te vloot poot.

Doodse stilte is t hier, is gain mins bie pad en schoapen proaten nait. Minsen deste meer. As je n poar minsen bie nkander zetten, begunnen ze votdoalek te proaten. Mainstied teminsent, op summege steden wordt voak juist nait proat. Ien wachtkoamer van tandarts of dokter, bie n bushokje of op traainperron. t Gait nait altied op, mor voak wel, is mien ervoaren. Is ook ien dit opzicht n groot verschil tussen manlu en vraauwlu. Mor doar wil ik t nou nait over hebben.

Wanneer is n mins begund mit proaten? Aiwen en aiwen leden, aargens ien prehistorie. Hou en wanneer persies waiten ze nait. Meschain is t begund mit n touvallege kreet, dij betaikenis kreeg en dij begrepen wer deur soortgenoten. Onder druk van omstandegheden, zörg veur eten, gevoar van n roofdaaier, of stried mit n aander groep. Proaten is communiceren, der bennen op zin minst twij veur neudeg. Wat zeggen is ain ding, mor t verstoan, begriepen en hom der n veurstellen van moaken kinnen is ook neudeg om n toal te ontwikkelen.

Ik dink nait dat t veur oardeghaid was dat minsen vrouger t proaten oetvonden hebben. Omdat ze even niks te doun haren of zo. Nee, overleven doar ging t om. t Het de mins n enorme veursprong geven op aander schepsels. Wie bennen nou boas over haile wereld mit ale daaiern der ien. Dat dènk we teminsent, der kin ons nog zeker wel vanales overkomen. Mor dikste gevoaren bennen nou toch wel zo'n beetje bedwongen, wie hebben eten zat en meer as voldounde verschoel. En daarom kin we nou ook proaten veur de poelegrap.

En wat wordt ter wat ofproat, zunder dat t wat om hakken het. Woarom ravveln en rebbeln wie ien ain toer deur haile dag? En overaal ien openboare roemte wordt ter deur hoast elk en ain haardop proat ien n apperoatje tegen onzichtboare personen. Lest nog, ik laip op stroat ien Winzum en ienains heurde ik n harde stem achter mie: "Nee..., geeft niks heur, ik pak hom zulf wel even." t Was n kerel op fiets dij haard ien zien mobieltje belkte. Ik haar hom nait aankommen heurd en ik sprong van schik opzied. Ie heuren t overal, bie pad en weg, op maart, ien traain en bus, op fiets, ien auto... Proaten, proaten, proaten, proaten..., aingoaal proaten.

Komt n grode troep kraaien aanvlaigen ien n wilde formoatsie oet t gruinlaand, doar ze net zaten te pikken en te juchtern. De troep strikt deel ien n stuk of wat hoge eskebomen aan raand van dörp. Dat het nogal wat vouten ien oarde veur ze apmoal goud en wel zitten op gepaste ofstand van nkander. Kraaien strieken aingoaal mit snoavel bie tak laangs, doar ze op zitten.

Sums wupt n kraai even op en gait op n aander tak zitten. Of hai wordt wegjagt deur n aander kraai. Vlaigen ook n stukofwat weerom noar t laand. Dij ien bomen zitten blieden, zo'n twin-neg, dareg kraaien, kieken apmoal zulfde kaant oet, doar wiend vandoan komt. En ook hier gain enkel geluud, kraaien holden heur stil. Den, ienains, of ofsproken waark is, vlaigen ale kraaien touglieks op, tegen zuudweste wiend ien en swieren mit n grode boog weerom noar t gruinaand, door ze overnijs deelstriecken.

Mor kraaien kinnen óók flink roupen en tekeergoan. Roar aigenlek, n hoan kraait, mor n kraai hoant nait, mor ropt. Aander vogels zingen of fluiten, mor n kraai ropt of krast. Roupen ja, dat is nog de beste omschrievien. Proat me niet van zingen. Het toppunt vien ik dat n kraai volgens ornithologen n zangvogel is. Nou, as dat zingen is... De oetdrukken 'zangvogel' veur kraaien kin wat mie aangait gerust schrappt worden oet vogelboucken.

Toch vien ik kraaien wel mooie vogels, zo ien en ien-swaart as ze bennen en zo parmanteg as ze stappen kinnen. Veul minsen hebben t nait zo op mit kraaien, ze roven aaier en jonge vogels, pikken bonen te grond oet en schieten boudel onder. Sums heur je van n kraaien- of roukenkelonie, dij overlast geeft. Ach, zo'n baist dut ook gewoon wat e oet zien netuur doun mout. Traauwens, ik heb ooit aargens lezen dat kraaien hail wies, hail loos bennen. Ja, alderdeegs zó loos, dat ze van heurzulf waiten dat ze n kraai bennen. En dat ze doar ook vree mit hebben. Zai zollen meschain mit ons, minsen, proaten kinnen. Mor dat willen ze nait. Feidelk bennen ze dus nog lózer as minsen. Of t woar is...?

Der komt n bestelautoke aanrieden over t asfaltpad. Hai stopt haalfweg bie n gries kastje. Dat kastje, n beetje schaif achterover sakt ien baarm, staait persies tegenover n grode hoogspan-nensmast, n dareg meter t laand ien en het doar vervast ook wat mit te moaken. Mast staait ien n haile rieg van masten, n hoogspannenslien. Hoast ale masten, en zeker dij dicht bie dörpen en steden stoan, bennen vanboven volzet mit apperoaten veur mobiele tillefonie. Schuddels en zenders, dikken en lutjen, noar ale kanten tou richt. Dat krieg je as minsen apmoal ien ap-eroatjes proaten.

Stapt n man oet en lopt noar achterkaant auto. Achterklep gait open en hai pakt n swoare kovver der oet. Din wurgt e hom ien n rode overaal mit ritsen over t lief en aan weerskanten van broekspiepen en mit n capuchon over kop. Mit kovver ien haand lopt e over n plaank over sloot en gait noar t draaihek dij ien n manshoog iezern spielenraster zit. Dat raster staait bij ain poot van hoogspannensamst. Binnen t raster stoan wat schoakelkasten, n manshoge en n wat legere. En veul rep en roet, alderdeegs n stukofwat eske- en vledderstroeken. Aan bin-nenkaant hek komt boer nait mit maimesien.

n Polsdikke swaarde koabel komt haildaal van boven bie ain van de vaaier poten van mast laangs noar beneden en gait over n koabelgeut mit n grode boog noar ain van kasten tou. Tillefoonkoabel. Monteur pakt n laptop oet zien kovver, klapt deksel open en zet hom bovenop n kaast. n Grode gele parrepluu zet e der overhen. Din dut e deuren van kaast open en slut laptop mit n koabeltje aan op iengewanden van dij kaast. Hai het n koptillefoon op, mit n luk microfoonje aan n beugeltje veur mond. Hai staait ien contact mit zien achterban, zien kantoor waarschienlek.

t Zel wel n keureg kantoor wezen aargens ien westen van t laand, zoas der doar honderden stoan. Mit mannen in nette pakken en vraauwen ien dito klaaier, zoas der meschain wel hon-derddoezenden bennen. Zai zitten haile dag achter computer, de moderne waarknemer. n Kantoor mit n fleureg restaurant, kunst aan muren (kopieën, dat wel), veul planterij ien trap-penhoes en airconditioning. n Modern kantoor, doar je haile best wezen kinnen, zeker mit dit weer. Mor dizze man zit ien boetendainst. Veul ofwizzelnder as hailde doagen op kantoor, dink ik. En je kommen nog ais aargens.

Hai grabbelt touglieks wat ien toetsenbord van zien laptop en kikt en loert ien kaast. En hai prat mor aingoal deur. Typies veur n mins, daaier proaten nait ja. Din dut e ienains zien koptelefoon òf en lopt n endje vot, kikt even om hom tou, frummelt wat aan t kruus van zien overaal en

gait din stoan te pizzen mit gat noar t pad tou. En dat het e weer gemain mit daaier. n Mins is n roar ding.

Vanaf 1 juli Groninger verhalen online

De Groninger verhalen van Bé Kuipers staan vanaf 1 juli 'los' online via:

 www.contactblad.info/groningerverhalen.html
